

Kas #PēcRevīzijas valstī ir mainījies nabadzības mazināšanā?

Lietderības revīzija “Vai valstī īstenotā sociālās iekļaušanas politika sasniedz tai izvirzītos mērķus nabadzības mazināšanas jomā?”

Iesaistītās institūcijas

- Labklājības ministrija,
- Finanšu ministrija,
- Pārresoru koordinācijas centrs (tagad Valsts kanceleja),
- Ekonomikas ministrija,
- pašvaldības

Revīzijā vērtēts

- Vai valsts politika nabadzības mazināšanai tiek plānota, koordinēta un uzraudzīta efektīvi?
- Vai pašvaldību atbalsts mērķēts cilvēkiem ar viszemākajiem ienākumiem?

Galvenie secinājumi

Apņemšanās mazināt nabadzību ir iekļauta NAP un vairākās nozaru politikās: nodarbinātības, sociālās apdrošināšanas, personu ar invaliditāti, bērnu un ģimenes tiesību un nodokļu jomā

Tomēr šīs politikas nav savstarpēji saskaņotas, jo iestāžu sadarbība ir vāja. Tāpēc arī izvirzītie mērķi nav sasniegti

Līdz 2025. gadam ieviesti 11 no 12 ieteikumiem Labklājības ministrijai un 3 no 4 priekšlikumiem Ministru kabinetam
Neieviests un slēgts 1 ieteikums un 1 priekšlikums

Revīzijas ieteikumi

Revīzijā konstatēts

1 Sociālās iekļaušanas politika netiek plānota un uzraudzīta efektīvi, jo trūkst starpnozaru sadarbības un dati par nabadzības riskam pakļautajiem iedzīvotājiem

Ieteikums

Pilnveidot sociālās iekļaušanas politikas plānošanu un uzraudzību, nosakot vienotus mērķus, rīcības virzienus un plānotos rezultātus. Lēmumus balstīt uz pilnīgiem, aktuāliem datiem par iedzīvotājiem, kuri pakļauti nabadzības vai sociālās atstumtības riskam

#PēcRevīzijas
Ieteikums ieviests pakāpeniski 2022–2025

- Uzlabota sociālās aizsardzības politikas plānošana un uzraudzība:
- Vienoti un saskaņoti politikas mērķi
 - Aktualizētas riska grupas
 - Pilnveidot statistikas datus
 - Lēmumu pieņemšanā tiek izmantoti mikrosimulācijas rīki
 - Izstrādāta metodika sociālās vides izpētei pašvaldībās

Revīzijā konstatēts

2 Pašvaldībām ir atšķirīga pieeja sociālo pabalstu plānošanā un piešķiršanā. Pabalsti nav mērķēti un balstīti iedzīvotāju vajadzībās
52 % pašvaldību brīvprātīgo pabalstu revīzijas laikā nebija vērsti uz nabadzības riskam pakļautiem iedzīvotājiem

Ieteikums

Noteikt minimālo sociālā atbalsta grozu, ko pašvaldības sniedz nabadzības vai sociālās atstumtības riskam pakļautajām personām

#PēcRevīzijas
Ieteikums atzīts par ieviestu 2025. gada janvārī

Nodrošināts vienlīdzīgs minimālais sociālais atbalsts iedzīvotājiem līdzīgās situācijās visā Latvijā:

- No 2021. gada ieviests minimālais sociālās palīdzības grozs cilvēkiem ar viszemākajiem ienākumiem
- No 2025. gada noteikts pašvaldību minimālais sociālo pakalpojumu grozs, ko pakāpeniski ieviests līdz 2029. gadam

Revīzijā konstatēts

3 Pašvaldībās nav vienotu kritēriju maznodrošinātas mājsaimniecības statusam. Ar šo statusu persona var saņemt gan valsts, gan pašvaldības atbalstu
Labklājības ministrija plānoja statusu sadalīt divos – valsts un pašvaldību atbalstam, vienotu ienākumu sliekšni paredzot tikai valsts atbalstam.

Ieteikums

Ieviest vienotu ienākumu vai materiālā stāvokļa līmeni šī statusa piešķiršanai

#PēcRevīzijas
Ieteikums atzīts par ieviestu 2022. gada janvārī

No 2021. gada ieviests vienots ienākumu sliekšnis valsts un pašvaldību atbalstam. No 2023. gada tas tiek pārskatīts katru gadu

Revīzijā konstatēts

4 Pašvaldības mājokļa pabalstu piešķir pēc atšķirīgiem kritērijiem – līdzīgās situācijās cilvēki saņem nevienlīdzīgu atbalstu

Ieteikums

Ieviest vienotu regulējumu – kritērijus un aprēķina principus visā valstī.

#PēcRevīzijas
Ieteikums atzīts par ieviestu 2022. gada janvārī

No 01.07.2021. pabalstu piešķir pēc vienotiem kritērijiem, ņemot vērā faktiskos izdevumus
Ieguvums iedzīvotājiem (2022–2024): 52,719 milj. eiro (pieaugums valsts un pašvaldību atbalstam mājokļa izdevumu segšanai)

Revīzijā konstatēts

5 No sociālās aizsardzības budžeta pašvaldības maksā "izdienas pensiju" bijušajiem domes vai padomes priekšsēdētājiem vai viņu vietniekiem, kuri pārtraukuši pildīt amata pienākumus. Vienlaikus pašvaldībām trūks līdzekļu GMI palielināšanai
2019. gadā šo pabalstu saņēma 222 personas 71% pašvaldību; izmaksas: 1,126 miljoni eiro

Ieteikums

Ministru kabinetam izvērtēt pabalsta nepieciešamību, ņemot vērā pārkvalifikācijas iespējas

#PēcRevīzijas
Ieteikums atzīts par ieviestu 2022. gada janvārī

Pabalsts atcelts no 04.05.2021. Tiesības uz to saglabājas tikai tiem domju vadītājiem un viņu vietniekiem, kas ievēlēti līdz 2021. gada vēlēšanām

Revīzijā konstatēts

6 Valstī nav vienotu datu par pašvaldību sniegto sociālo atbalstu – normatīvajos aktos nav noteikts pienākums to uzskaitīt

Ieteikums

Nodrošināt, ka visi sociālā atbalsta veidi tiek uzskaitīti vienotā sistēmā

#PēcRevīzijas
Ieteikums atzīts par ieviestu 2025. gada janvārī

No 2025. gada oktobra pašvaldības uzskaitīs visus sociālo pabalstu un pakalpojumu vienotā informācijas sistēmā

Neieviestie ieteikumi

Kas nav panākts?

Nav izdevies panākt un ir slēgts **1 Labklājības ministrijai** sniegtais ieteikums un **2 Ministru kabinetam** sniegtie priekšlikumi

Nav veikts visaptverošs valsts un pašvaldību sociālā atbalsta izvērtējums, lai pilnveidotu sistēmu un pārietu uz mērķētu, vajadzības balstītu politiku

Kāpēc tas ir svarīgi?

Tas radītu arī resursus jaunu atbalsta veidu ieviešanai un nabadzības riska mazināšanai valstī

Šāds izvērtējums ir nepieciešams ne tikai efektīvai politikas plānošanai un uzraudzībai,

bet arī, lai uzturētu pierādījumos balstītu komunikāciju ar pašvaldībām par sociālās atbalsta sistēmas pilnveidi, kad tās norāda uz līdzekļu trūkumu pat GMI un mājokļa pabalstu palielināšanai

